

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

РЕФЕРАТ НА
ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

_____ магістр _____

(освітній ступінь)

НА ТЕМУ: «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
Я-КОНЦЕПЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПЕРІОД
ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА»

Виконала: студентка П курсу,

603з групи заочної форми навчання

Спеціальності: 012 Дошкільна освіта.

Присяжнюк Оксана Анатоліївна

Керівник к. п. н., доцент кафедри
психології та педагогіки розвитку
дитини Кравчук Н. П.

Рецензент д.п.н. професор кафедр

дошкільної освіти Гаврилюк С. М.

Умань – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

В умовах сучасних соціально-економічних перетворень у нашій країні стає очевидною потреба виховання активного та свідомого молодого покоління громадян. Одним із найважливіших завдань сучасного освітнього процесу, таким чином, стає виховання цілісної особистості, розкриття особистісного потенціалу кожної дитини, оскільки лише цілісна, спрямована на розвиток особистість є активним та свідомим суб'єктом громадянського суспільства.

Реалізація цього завдання може забезпечуватися у контексті особистісно орієнтованого виховання, визнання людини найвищою цінністю, її неповторності та індивідуальності. Освітня система повинна забезпечити сприятливі умови для розвитку і виховання дітей. Однією із передумов виконання цього завдання є розвиток у дітей самосвідомості та виховання позитивної Я-концепції.

У становленні Я-концепції важливим періодом є старший дошкільний вік, в якому набуває активного розвитку рефлексивне мислення. Діти відкривають свої можливості, виходять на новий рівень усвідомлення власних дій, пізнання навколишнього світу та самих себе. Від особливостей становлення Я-концепції у цьому віковому періоді залежить подальший розвиток та життєвий шлях особистості.

Саме тому створення умов для виховання позитивної Я-концепції у період дошкільного дитинства є необхідним складовим елементом кожної особистості. Дошкільний вік, як писав А. Леонтьєв, – це період первинного фактичного складу особи. Саме в цей час відбувається становлення основних особових механізмів і утворень. Розвиваються тісно пов'язані один з одним емоційна і мотиваційна сфери, формується самосвідомість. Упродовж дошкільного віку спостерігається закономірний поступальний процес: від

елементарного самовідчуття і актів самопізнання, диференціюючих Я і Не-Я, дитина переходить до усвідомлення себе як стійкого об'єкту уваги і стосунків з боку інших людей і одночасно як активного суб'єкта діяльності, носія тих або інших рис і якостей, володіння якими дають їй певне соціальне положення, рівень домагань тощо.

Проблема формування самосвідомості людини та її уявлень про себе тривалий час розроблялася в контексті психологічної науки. Поняття та структура феномену Я-концепції розкриті такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як Р. Бернс, В. Джеймс, Е. Еріксон, Ч. Кулі, Дж. Мід, К. Роджерс, З. Фройд, К. Абульханова-Славська, М. Боришевський, Р. Каламаж, І. Кон, О. Жигайло, С. Максименко, А. Налчаджян, О. Соколова, І. Чеснокова та інші. Я-концепцію в аспекті становлення самосвідомості особистості розглядали Л. Божович, Б. Ананьєв, В. Столін, П. Чамата.

Саме дошкільний вік є найважливішим етапом в розвитку особистості. Це період початкової соціалізації дитини, залучення її до світу мистецтва і культури, час встановлення початкових стосунків з провідними сферами буття, світом людей, предметів, природи і власним світом; період, коли закладаються основи самосприйняття особи. І якщо в цьому віці буде закладений фундамент позитивного самосприйняття це забезпечить сприятливий особовий розвиток в цілому.

Я-концепція це узагальнене уявлення людини про саму себе, система її установок відносно власної особи, вона грає найважливішу роль у формуванні цілісної особи. Я-концепція включає образ-Я і самооцінку.

Образ-Я– це сукупність чуттєвих відчуттів, сприйнять, уявлень і характерних образів своїх дій по відношенню до самого себе і інших. За допомогою сприйняття і розуміння іншого дитина приходить до розуміння себе. Самооцінка– це компонент самосвідомості, що включає разом зі знаннями про себе оцінку людиною своїх фізичних характеристик,

здібностей, моральних якостей і вчинків. Структура самооцінки представлена двома компонентами – когнітивним і емоційним.

Вивчивши фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних психологів, хочеться зазначити, що дуже мало дослідників займається проблемою розвитку самосвідомості у дітей дошкільного віку, вивченням Я-образу і його компонентів, представлених в цьому віці. Отже, актуальність та значущість проблеми, обумовили вибір теми дослідження: **«Теоретико-методичні основи формування Я-концепції дітей дошкільного віку в період дошкільного дитинства».**

Мета дослідження - визначення можливостей експериментального вивчення сформованості Я-концепції в дошкільному віці.

Об'єкт дослідження - процес формування Я-концепції як складової частини особистості в дошкільному віці.

Предмет дослідження - Я-концепція дошкільника.

Завдання дослідження:

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми;
2. Розкрити особливості розвитку Я-концепції особистості дошкільника;
3. Вивчити критерії, рівні та показники формування Я-Концепції дітей дошкільного віку в період дошкільного дитинства.
4. Експериментально перевірити вплив ігрової діяльності на формування позитивної «Я-концепції» дошкільника.

Відповідно до визначених завдань було застосовано такі **методи дослідження:** аналіз філософських, психологічних та педагогічних джерел; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний); бесіда та спостереження; методи математичної обробки експериментальних даних.

Апробація результатів: матеріали дослідження були обговорені на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини та на

Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах взаємодії ЗДО та сім'ї» (25 листопада 2021 року).

Публікація: Основний зміст та результати дослідження відображено у матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах взаємодії ЗДО та сім'ї», за результатами дослідження опубліковано тези на тему: «Психолого-педагогічні особливості становлення Я-концепції у дітей дошкільного віку» (25 листопада 2021 року).

Експериментальна база. Дослідження проводилося з дітьми старших груп дошкільного навчального закладу ясла-садок комбінованого типу №30 м. Умані. Експериментом було охоплено 50 дітей, 12 вихователів та 50 батьків.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на ... сторінках машинописного тексту. Робота містить 5 таблиць.